

Rapportsammanställning

Sigtuna Museums Undersöknings Verksamhet (SMUV)

Undersökning: Up, Sigtuna, Urmakaren 1

Ansvarig institution: SMUV

Ansvarig för undersökningen: Jonas Ros

Ekonomiskt kartblad: 11I 2b

Lst:s dnr: 11.3919-116-90

Eget dnr: Sf dnr 25/90

Fynd: Ja Nej

Lägeskoordinater:

Landskap	Up
Socken/Stad	Sigtuna
Fornlämningsnummer	195:1
Fastighet/kvarter	Urmakaren 1
Fornlämningstyp	Medeltida stadslager, kyrkogård, gravar, bogårdsmur
Undersökningsår	1990-1991
Typ av undersökning	Slutundersökning
Datering	Vikingatid - Medeltid
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, plan- och profilritningar, lager- och gravbeskrivningar, fynddatabas, dior, negativ, 14C-dateringar, materialprovlistor (jordprov och vedart)
Institution som förvarar materialet	Sigtuna Museum
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	☒ JA ☐ NEJ
Materiallista bifogas	☒ JA ☐ NEJ
Fyndlista bifogas	☒ JA ☐ NEJ
Resultaten har publicerats i: Malmer, B., Ros, J. & Tesch, S. 1991. Kung Olofs mynthus i kvarteret Urmakaren, Sigtuna. Sigtuna museers skriftserie 3, Stockholm. Ros, J. 2001. Sigtuna. Staden, kyrkorna och den kyrkliga organisationen. Opia 30. Uppsala (doktorsavhandling) Kjellström A. 2005. The Urban Farmer. Osteoarchaeological Analysis of Skeletons from Medieval Sigtuna Interpreted in a Socioeconomic Perspective. Stockholm. Arkeologi i Sverige nr 3. Riksantikvarieämbetet (1994)	
Sammanställt av, namn och datum Anders Wikström, 2008-09-26	

Rapportsammanställning

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier):

Följande beskrivning är baserad på texter av Sten Tesch och på slutredovisningar från den arkeologiska undersökningen författad av Jonas Ros (dat 1994-04-07). Texten är sammanställd och bearbetad av Anders Wikström.

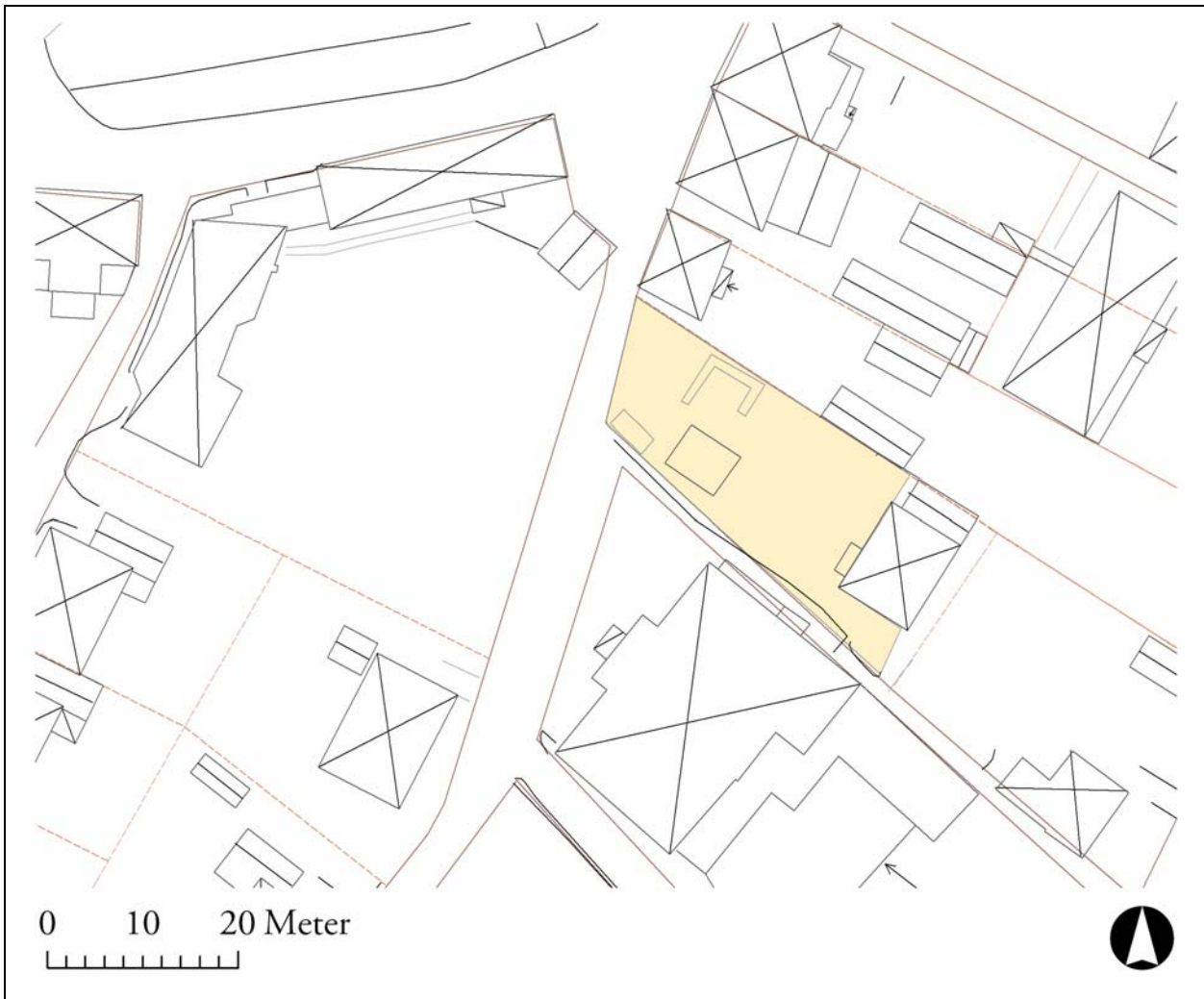
Undersökningen i kvarteret Urmakaren 1 och 2 är den till ytan näst största utgrävningen i Sigtuna (500 kvm respektive 600 kvm, 7686 fyndposter). Undersökningen föranleddes av Sigtuna Stadshotells planerade nybyggnation. Den arkeologiska undersökningen omfattade stadsgårdstomter intill en förmodad kungsgårdstomt. Även delar av en gata, kungsgårdstomt och en efterföljande kyrkogård med knappt hundra gravar (ca 1050-1300) samt en hypokaust undersöktes. Området avgränsades av ett tomtgränsdike utanför vilket stadsgårdsbebyggelse var belägen.

Undersökningen påbörjades 1990 och fortsatte året efter. Det andra årets grävning omfattade stadsgårdsbebyggelsen vilken var belägen utanför det förmodade Kungsgårdsområdet. Undersökningsområdet omfattade två hela tomter samt delar av ytterligare två. Stadsgårdarna har varit bebyggda med två till tre hus. Totalt undersöktes ett 50 tal byggnader eller delar av byggnader, varav ett hus med hypokaust som är termoluminiscensdaterad. Det totala antalet anläggningar var drygt 200 (utöver byggnader undersöktes också 3 tomt diken, 10 eldstäder, 3 stenpackningar, 2 stenläggningar, 1 grop och delar av en bogårdsmur runt kyrkogården). Fyndmaterialet är omfattande och utgörs till stora delar av olika typer av föremål från sen vikingatid och tidig medeltid som t ex mynt, deglar, vågar, vikter, keramik A II, A IV, B II äldre, pärlor, bennålar, sländrissor, islägggar m.m. Delar av fyndmaterialet är konserverat (drygt 100 föremål av metaller). Gravmaterialet är bearbetat dels i en osteologisk analysrapport, dels av Anna Kjellström i hennes doktorsavhandling "The Urban Farmer" (2005).

Ett hus som genom fyndmaterialet tolkades som Kung Olofs mynthus var en numismatisk sensation. Det fynd som visar att myntningen har ägt rum utgörs av en liten blybit på vilken myntstampsgravören provat stampen. Blybiten med myntstampsavtrycket är det slutliga beviset att Olof Eriksson "Skötkonung" slog mynt i Sigtuna, Sveriges äldsta myntort. Ledande myntforskare som Brita Malmer, Lars O. Lagerqvist och Kenneth Jonsson har behandlat fyndet i olika sammanhang. Redan innan utgrävningen var avslutad publicerades fyndet i Malmer, B. et al. 1991. "Kung Olofs mynthus i kv Urmakaren i Sigtuna" (Sigtuna Museums skriftserie). Anders Söderbergs forskning om den viktillverkning som skett i mynthuset har visat vägen för detta intressanta forskningsområde. Sedan ett par år bedriver Dr. Heidemarie Eilbracht vid Humboldt-Universitet i Berlin ett forskningsprojekt med titeln "Jewellery and Coins - An investigation of the organisation of early medieval crafts in Northern Europe". Projektet bedrivs under ledning av professor Johan Callmer. Projektets nyckellokalor är förutom Ribe och Lund även Sigtuna. Materialet från mynthuset tillhör hennes viktigaste källmaterial.

Innan den andra grävningssäsongen avslutats inställde Arlandafastigheter betalningarna och några månader senare gick företaget i konkurs. Sigtuna kommun övertog den fordran som Sigtuna Museum hade i konkursboet. Delar av denna fordran fick kommunen också tillbaka. Detta innebar att Sigtuna Museum endast fick betalt för fältarbetet. Genom bidrag från olika fonder och arbetsmarknadsåtgärder har dock en viss del av rapportarbetet gjorts bl.a. fyndregistreringen och stratigrafiarbetet. Fyndet av kung Olofs mynthus och en del andra oförutsägbara komplikationer med utgrävningen föranledde en skrivelse till Riksantikvarieämbetet med en ansökan om medel för oförutsedda kostnader. Några sådana medel beviljades aldrig. Ytterligare ansökningar om bidrag till rapportarbetet från Riksantikvarieämbetet har inte gett något resultat.

Rapportsammanställning

Rapportsammanställning

Undersökningsplats: Up, Sigtuna, Urmakaren 1

Lst:s dnr: 11.3919-116-90

Eget dnr: Sf dnr 25/90

Materiallista

Grävningssledare: Jonas Ros

Uppdragsgivare: Arlandafastigheter AB

År: 1990-1991

Kontonr: -

Arkivhandlingar (Dubbelklicka i ruta och välj "Markerad" för att sätta kryss)

			Antal	
Ärendehandling	Ja ☒	Nej ☐		Var: Sigtuna Museum
Manus:	Ja ☐	Nej ☒	<input type="text"/>	Sidor
Negativ (sv/v) – dia (färg):	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="36 diafilmer och 27 sv/v filmer"/>	
Kontaktkopior:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text"/>	
Fotoplaner:	Ja ☐	Nej ☒	<input type="text"/>	
Fältritningar:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="238 plan-, profil- och lagerritningar"/>	
Renritningar:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="arbetsmaterial, måste bearbetas"/>	
Datadisketter:	Ja ☐	Nej ☒	<input type="text"/>	
Fynd:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="7686 fnr – varav 8 fnr mynt"/>	
Osteologi:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="98 skelett"/>	
Analysprover:	Ja ☒	Nej ☐	<input type="text" value="7 st 14C-dateringar"/>	

Övrigt:

Osteologisk analys har utförts av Anna Kjellström. 5 st 14C-prover på gravar har också analyserats (Ua22733, Ua22738-22741) och två övriga 14C-prover samt en termoluminiscensdatering. Utöver ovanstående finns även materialprovslistor, ritningslister och 101 gravbeskrivningar.

Arkeologisk personal utöver grävningssledare: _____
Ett antal

Datering:	STÅ	BRÅ	JÄÅ	M-TID	ODAT
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☒	<input type="text"/>
